

Vec C-25/21

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

15. január 2021

Vnútroštátny súd:

Juzgado de lo Mercantil de Madrid n.º 2

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

30. november 2020

Žalobcovia:

ZA

AZ

BX

CV

DU

ET

Žalovaná:

Repsol Comercial de Productos Petrolíferos, S. A.

Predmet konania vo veci samej

Návrh na určenie absolútnej neplatnosti dohody o výhradnom zásobovaní čerpacej stanice vo vlastníctve žalobcov palivami a pohonnými látkami, ktorá je obsiahnutá v rôznych vzájomne prepojených zmluvách, podľa článku 101 ods. 2 ZFEÚ z dôvodu porušenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ a návrh na náhradu spôsobenej škody.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu – Článok 267 ZFEÚ – Hospodárska súťaž – Článok 101 ods. 1 a 2 ZFEÚ – Nariadenie (ES) č. 1/2003 – Článok 2 – Žaloba o náhradu škody – Žaloba o neplatnosť – Dôkazné prostriedky – Dôkazné bremeno – Vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej sa konečné rozhodnutia vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže v prípade žalôb o neplatnosť nepovažujú za nevyvrátiteľný dôkaz o porušení“

Prejudiciálne otázky

1. Ak žalobca preukáže, že jeho zmluvný vzťah týkajúci sa výhradného zásobovania a franchisingu (formou komisionárskej zmluvy alebo priameho predaja za referenčnú cenu pri ďalšom predaji so zľavou) so spoločnosťou REPSOL spadá do územného a časového rámca, ktorý skúmal vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže, **má sa konštatovať, že tento zmluvný vzťah bol dotknutý rozhodnutím Tribunal de Defensa de la Competencia (Súd pre ochranu hospodárskej súťaže, Španielsko) z 11. júla 2001 (vec 490/00 REPSOL) a/alebo rozhodnutím Comisión Nacional de la Competencia (Národná komisia pre hospodársku súťaž, Španielsko) z 30. júla 2009 (vec 652/07 REPSOL/CEPSA/BP), pričom požiadavky článku 2 nariadenia (ES) č. 1/2003, pokiaľ ide o bremeno týkajúce sa preukázania porušenia, sa na základe týchto rozhodnutí považujú za splnené?**
2. V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku a ak sa v konkrétnom prípade preukáže, že zmluvný vzťah je dotknutý rozhodnutím Tribunal de Defensa de la Competencia (Súd pre ochranu hospodárskej súťaže) z 11. júla 2001 (vec 490/00 REPSOL) a/alebo rozhodnutím Comisión Nacional de la Competencia (Národná komisia pre hospodársku súťaž) z 30. júla 2009 (vec 652/07 REPSOL/CEPSA/BP), **musí z toho nevyhnutne vyplývať určenie absolútnej neplatnosti tejto dohody v súlade s článkom 101 ods. 2 ZFEÚ?**

Uvádzané právne predpisy Únie

Článok 101 ods. 1 a 2 ZFEÚ

Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy: najmä odôvodnenia 5 a 22 a článok 2

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie: najmä odôvodnenia 3, 4, 11, 14 a 34 a implicitne článok 9

Uvádzané vnútroštátne právne predpisy

Ley 16/1989, de 17 de julio, de Defensa de la Competencia (zákon č. 16/1989 zo 17. júla 1989 o ochrane hospodárskej súťaže, ďalej len „LDC z roku 1989“): článok 1 ods. 1

Ley 15/2007, de 3 de julio, de Defensa de la Competencia (zákon č. 15/2007 z 3. júla 2007 o ochrane hospodárskej súťaže, pravdepodobne v znení z roku 2017; ďalej len „LDC z roku 2007“): článok 75 ods. 1

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej*Úvodná poznámka*

- 1 Vnútroštátny súd podal návrh na začatie prejudiciálneho konania v rámci toho istého konania vo veci samej v roku 2019. Súdny dvor uznesením z 28. októbra 2020, Repsol Comercial de Productos Petrolíferos (C-716/19, neuvverejnené, EU:C:2020:870), rozhodol, že tento návrh je neprípustný, lebo v podstate neboli splnené požiadavky článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Účelom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania je splniť tieto požiadavky.

Liberalizácia ropného sektora

- 2 V roku 1927 bol v Španielsku vytvorený štátny monopol na ropné produkty, ktorého správou bola poverená Compañía Arrendataria del Monopolio de Petróleos, S. A. (CAMPSA).
- 3 V rámci uvedeného monopolu bol v roku 1970 zavedený systém štátnych koncesií na maloobchodný predaj ropných produktov prostredníctvom čerpacích staníc, ktorý tiež spravovala CAMPSA.

- 4 Pred očakávaným vstupom Španielska do Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a liberalizáciou ropného sektora sa v roku 1984 umožnilo, aby sa akcionármi spoločnosti CAMPSA stali tuzemské rafinárske podniky (ku ktorým patrila žalovaná spoločnosť REPSOL). Takto sa rafinárske podniky dostali do zvýhodneného postavenia a začali sa pripravovať na liberalizáciu trhu tým, že vtedajším držiteľom koncesií na prevádzkovanie čerpacích staníc dávali podpisovať dokumenty o prihlásení sa do ich sietí.
- 5 V roku 1991 bol obchodný majetok spoločnosti CAMPSA so súhlasom Európskej komisie prevedený na viaceré dcérske spoločnosti rafinárskych podnikov, ktoré vstúpili do práv a povinností spoločnosti CAMPSA vyplývajúcich zo zmlúv, ktoré táto spoločnosť uzavrela s vlastníkami čerpacích staníc.
- 6 V roku 1993 sa zavíšil proces liberalizácie: rozhodlo sa o zániku štátneho monopolu a úplnej liberalizácii činností v tomto sektore. Zánik tohto monopolu pre koncesionárov znamenal zánik práv a povinností vyplývajúcich z koncesií.

Sporné zmluvy

- 7 Počas spomenutého procesu liberalizácie a po ňom pán KN podpísal so žalovanou spoločnosťou REPSOL štyri zmluvy (v rokoch 1987, 1996, 1997 a 2001) o výhradnom zásobovaní čerpacej stanice v Galícii, ktorej vlastníkom bol pán KN, palivami a pohonnými hmotami. Žalobcovia, dedičia pána KN, neskôr podpísali dve podobné zmluvy so spoločnosťou REPSOL (v rokoch 2006 a 2009, pričom táto posledná uvedená zmluva bola podpísaná na obdobie piatich rokov).
- 8 Hoci prvé [tri] zmluvy boli označené ako zmluvy o ďalšom predaji alebo priamom predaji (vzhľadom na to, že po odovzdaní produktu bol tento produkt vlastníctvom pána KN, ktorý prevzal nebezpečenstvo súvisiace s dodanými produktmi), bolo v nich stanovené, že vlastník čerpacej stanice dostane odmenu v podobe provízie. REPSOL sa konkrétne v druhej zmluve zaviazala oznámiť „odporúčanú“ maloobchodnú cenu (MOC), ktorá bude zhodná s MOC odporúčanou čerpacím staniciam rovnakého typu v tej istej zemepisnej oblasti. Cena, ktorú mal pán KN zaplatiť za produkt spoločnosti REPSOL, vyplývala z uplatnenia zľavy na „odporúčanú“ MOC. Napokon v prvých zmluvách uzavretých medzi účastníkmi konania bol ekonomický režim zmluvy zmenený zo zmluvy o ďalšom predaji na komisionársku zmluvu, pričom sa zmenila len odmena vlastníka.
- 9 Ekonomický režim v troch ďalších zmluvách, ktoré už boli označené ako „komisionárske“, bol len „údajne“ komisionársky, lebo komisionár preberal nebezpečenstvo súvisiace s produktom a musel zaplatiť cenu za objednané produkty (MOC určenú spoločnosťou REPSOL, od ktorej sa odpočítala provízia za všetky dodané litre) vopred, bez ohľadu na to, kedy došlo k ich skutočnému predaju spotrebiteľovi. Navyše vzhľadom na to, že komisionár bol vlastníkom zariadení, musel zabezpečiť ich údržbu a výmenu. Vo všetkých zmluvách bolo formálne uznané oprávnenie koncesionára uplatniť zľavy zo svojej provízie, ale

suma, ktorú musel zaplatiť za produkty spoločnosti REPSOL, sa vypočítala tak, že od MOC určenej spoločnosťou REPSOL sa odpočítala provízia.

Správne a súdne konania vo veci hospodárskej súťaže

- 10 Podpísanie zmlúv s čerpacím stanicami po liberalizácii sektora viedlo k rôznym konaniam. V apríli 1999 bol na Servicio de Defensa de la Competencia (Úrad pre ochranu hospodárskej súťaže, Španielsko; ďalej len „SDC“) podaný list andalúzskeho združenia vlastníkov čerpacích staníc, ktorý bol sťažnosťou na spoločnosti REPSOL a CEPSA (ďalší rafinérsky podnik) pre porušovanie vnútroštátnych predpisov a predpisov Spoločenstva na ochranu hospodárskej súťaže. Pokiaľ ide o spoločnosť REPSOL, o uvedenej sťažnosti sa rozhodlo rozhodnutím Tribunal de Defensa de la Competencia (Súd pre ochranu hospodárskej súťaže, Španielsko; ďalej len „TDC“) z 11. júla 2001 (vec 490/00 REPSOL).
- 11 TDC v tomto rozhodnutí konštatoval, že REPSOL sa dopustila praktiky zakázanej článkom 1 ods. 1 LDC z roku 1989 tým, že určovala MOC palív distribútorom, ktorí s ňou obchodovali v údajnom komisionárskom režime alebo údajnom režime obchodného zastúpenia, a nariadil spoločnosti REPSOL, aby prestala určovať ceny vo vzťahoch s čerpacími stanicami, s ktorými mala uzavreté zmluvy podobného typu.
- 12 REPSOL napadla uvedené rozhodnutie odvolaním na Audiencia Nacional (Vrchný súd, Španielsko) (konanie č. 866/01), ktorý toto odvolanie 11. júla 2007 zamietol. REPSOL podala kasačný opravný prostriedok na Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) (konanie č. 6188/2007), ktorý tento kasačný opravný prostriedok 17. novembra 2010 rovnako zamietol.
- 13 Počas súdnych konaní REPSOL v novembri 2001 zaslala oznámenie všetkým „údajným“ komisionárom vo svojej sieti vrátane žalobcov, pričom vyjadrila svoj zámer splniť povinnosti uložené rozhodnutím TDC z roku 2001 a formálne priznala distribútorom-komisionárom vo svojej sieti oprávnenie uplatňovať zľavy zo svojej provízie. TDC rozhodnutím z roku 2006 konštatoval, že povinnosti uložené v jeho rozhodnutí z roku 2001 boli zaslaním uvedeného oznámenia splnené, ale poznamenal, že SDC vykonáva prešetrovanie s cieľom overiť, či zmeny ohlásené spoločnosťou REPSOL boli naozaj uskutočnené. V tomto prešetrovaní sa potvrdilo, že žalovaná ďalej porušovala vnútroštátne predpisy a predpisy Spoločenstva na ochranu hospodárskej súťaže.
- 14 Comisión Nacional de Competencia (Národná komisia pre hospodársku súťaž, Španielsko; ďalej len „CNC“) [v súčasnosti Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (Národná komisia pre trhy a hospodársku súťaž, Španielsko; ďalej len „CNMC“)] v dôsledku toho rozhodnutím z 30. júla 2009 sankcionovala spoločnosť REPSOL spolu so spoločnosťami CEPSA a BP OIL ESPAÑA (ktorých sa tiež týkalo prešetrovanie) pokutou za to, že „nepriamo určovali maloobchodnú cenu nezávislým podnikateľom, ktorí podnikajú pod jej obchodnou

značkou, a tým obmedzovali hospodársku súťaž medzi čerpacími stanicami v jej sieti a ostatnými čerpacími stanicami“, a nariadila jej, aby upustila od namietaných praktík.

- 15 Rozhodnutie CNC z 30. júla 2009 bolo potvrdené v súdnom konaní, a preto je konečné.
- 16 V neskoršom konaní týkajúcom sa dohľadu CNMC vydala tri rozhodnutia [rozhodnutie z 20. decembra 2013, ktoré sa stalo konečným po tom, čo ho vo februári 2020 potvrdil tretí senát Tribunal Supremo (Najvyšší súd); rozhodnutie z 27. júla 2017 a rozhodnutie z 12. júna 2020). Z týchto rozhodnutí vyplýva, že REPSOL ďalej uplatňovala uvedenú nezákonnú praktiku viac než 10 rokov.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 17 Žalobcovia podali žalobu o neplatnosť vzájomne prepojených zmlúv uzavretých medzi účastníkmi konania s návrhom na náhradu vzniknutej škody z dôvodu, že REPSOL priamo alebo nepriamo určovala MOC palív a pohonných hmôt, ktorými výhradne zásobovala čerpaciu stanicu, ktorú vlastní, teda z dôvodu porušenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ. Ako dôkaz o tejto nezákonnej praktike predložili konečné rozhodnutia vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže (rozhodnutie TDC z roku 2001 a rozhodnutie CNC z roku 2009, ďalej spolu len ako „predmetné rozhodnutia“).

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 18 Je potrebné určiť, akú dôkaznú hodnotu pripisuje nariadenie č. 1/2003 skutkovým okolnostiam, ktoré boli vyhlásené za preukázané v konečnom rozhodnutí vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže členského štátu Európskej únie v rámci konania týkajúceho sa uplatňovania článku 101 ZFEÚ.
- 19 Ako bolo uvedené, žalobcovia na podporu návrhu na určenie neplatnosti zmlúv, ktoré podpísali so spoločnosťou REPSOL, predkladajú ako dôkaz o protiprávnom konaní tejto spoločnosti predmetné rozhodnutia, ktoré boli potvrdené v súdnom konaní a sú konečné. Tieto rozhodnutia však boli vydané v rámci správneho konania, v ktorom sa neskúmali konkrétne zmluvy žalobcov.
- 20 Podľa článku 2 („Dôkazné bremeno“) nariadenia č. 1/2003 vo všetkých vnútroštátnych konaniach alebo konaniach Spoločenstva, ktoré sa týkajú uplatňovania článku 101 ZFEÚ, bremeno dokazovania porušenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ znáša strana alebo orgán, ktorý túto námietku vzniesol. Tá istá myšlienka je uvedená v odôvodnení 5 tohto nariadenia.
- 21 Vnútroštátny súd sa domnieva, že podľa nariadenia č. 1/2003 je jasné, že bremeno týkajúce sa preukázania nezákonnej praktiky v oblasti hospodárskej súťaže znášajú žalobcovia. Pýta sa však, či je možné, aby táto dôkazná povinnosť bola

splnená, ak sa preukáže, že predmetný zmluvný vzťah spadá do osobnej pôsobnosti konečných rozhodnutí vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže.

- 22 V tejto súvislosti uvádza, že 28. senát Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid, Španielsko) v rozsudku č. 381/2020 zo 17. júla 2020, vydanom na základe odvolania v rámci konania podobnému tomuto konaniu, nepriznal rozhodnutiam vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže nijakú dôkaznú hodnotu. Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid) v spomenutom rozsudku uvádza, že prináleží žalobkyni preukázať existenciu a okolnosti uzavretých dohôd alebo priamych či nepriamych nátlakových opatrení, ktoré žalovaná ropná spoločnosť mohla uplatniť voči žalobkyni. Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid) sa domnieva, že v civilnom konaní, keď sa navrhuje určenie neplatnosti individuálneho zmluvného vzťahu, nestačí uviesť všeobecné závery týkajúce sa fungovania obchodnej siete, ktoré možno vyvodiť zo správneho spisu, ale je potrebné vykonať individuálnu analýzu zmluvného vzťahu, ktorý je predmetom sporu, a preukázať, že obeťou praktiky spočívajúcej v určovaní cien bol práve vlastník čerpacej stanice, ktorý je žalobcom, a nie iný subjekt. Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid) zastáva názor, že rozhodnutia CNC vydané v správnom konaní – dokonca aj v prípade, ak ich následne potvrdili správne súdy –, nemôžu spôsobiť automatickú neplatnosť úplne všetkých zmlúv o výhradnom franchisingu, ktoré uzavreli ropné spoločnosti, na ktoré sa vzťahovali tieto rozhodnutia, na účely civilného práva. Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid) sa domnieva, že v opačnom prípade by sa dospelo k absurdnému záveru, že rozhodnutia vydané v správnom konaní – napríklad predmetné rozhodnutia – môžu nevyhnutne spôsobiť neplatnosť tisícok zmlúv o zásobovaní, ktoré uzavreli rôzne ropné spoločnosti, bez ohľadu na konkrétny vzťah, ktorý vyplýva z každej zmluvy. Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid) napokon zdôrazňuje, že predmetom takých civilných sporov, ako je spor, ktorý prejednával, sú žaloby o neplatnosť (*stand alone*), a nie žaloby o náhradu škody spôsobenej porušením predpisov Spoločenstva na ochranu hospodárskej súťaže (*follow on*), v ktorých ide len o odškodnenie subjektu, ktorému vznikla škoda v dôsledku porušenia, ktoré už konštatovali orgány pre dohľad nad voľnou hospodárskou súťažou.
- 23 Vnútroštátny súd sa domnieva, že podľa Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid) nepostačuje, aby sa preukázalo, že predmetná čerpacia stanica spadá do osobnej pôsobnosti rozhodnutia vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže, ale v konaní na civilnom súde sa musia v každom prípade opäť predložiť dôkazy, ktoré boli prešetrené v rámci konkrétnej správnej veci. Rozhodnutia vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže teda napriek tomu, že ich potvrdili súdy, nepredstavujú pre civilný súd ani len nepriamy dôkaz o nezákonnej praktike, hoci v konaniach zavŕšených predmetnými rozhodnutiami sa rozhodlo, že nezákonná praktika je preukázaná vo vzťahu ku všetkým čerpacím staniciam, ktoré údajne pôsobili ako „komisionári“ vo franchisingovej sieti spoločnosti REPSOL.

- 24 Vnútroštátny súd uvádza, že tento problém je podľa všetkého vyriešený, pokiaľ ide o žaloby o náhradu škody, keďže na základe smernice 2014/104 – podľa článku 75 ods. 1 LDC z roku 2007, ktorým bola prebratá do vnútroštátneho práva – „porušenie práva hospodárskej súťaže konštatované v konečnom rozhodnutí španielskeho orgánu hospodárskej súťaže alebo španielskeho súdu sa považuje za nevyvrátiteľne preukázané na účely žalôb o náhradu škody podaných na španielske súdy“.
- 25 Hoci vnútroštátny súd uznáva, že v tomto konaní nebola podaná len žaloba o náhradu škody, ale aj žaloba o neplatnosť zmlúv na základe článku 101 ods. 2 ZFEÚ, domnieva sa, že popretie dôkaznej hodnoty konečných rozhodnutí vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže má dvojaký následok: zachovanie platnosti dohôd, ktoré porušujú článok 101 ZFEÚ, a nepriznanie náhrady škody subjektu, ktorému vznikla v dôsledku zakázanej praktiky škoda, s následným bezdôvodným obohatením subjektu, ktorý sa dopustil protiprávneho konania.
- 26 Preto má pochybnosti o tom, či sú prísne dôkazné kritériá, ktoré Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid) uplatňuje v prípade žalôb o neplatnosť, v súlade s právom Únie. Nespochybňuje, že je potrebné splniť požiadavku týkajúcu sa dôkazného bremena stanovenú v článku 2 nariadenia č. 1/2003, ale pýta sa, či by sa táto požiadavka mohla považovať za splnenú, ak sa preukáže, že predmetná zmluva zodpovedá sankcionovaným praktikám a typológii skúmaných zmlúv (výhradné zásobovanie a franchising) jedného zo sankcionovaných podnikov (REPSOL) v období, ktoré sa skúmalo v týchto rozhodnutiach (roky 1999 až 2019), a na území, na ktorom došlo k porušeniu (Španielsko). Prísny výklad uvedeného ustanovenia by stanovoval akúsi požiadavku *probatio diabolica*, ktorá sa nedá splniť.
- 27 Vnútroštátny súd pripomína, že článok 101 ZFEÚ má priamy účinok, a odporúča uplatniť zásady efektivity a ekvivalencie, ako sú opísané v odôvodneniach smernice 2014/104, aj na žaloby o neplatnosť.
- 28 Vnútroštátny súd napokon uvádza, že tento súd nie je súdom posledného stupňa, ale v praxi ním môže byť Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid), ktorý na druhom stupni preskúma jeho rozsudok, vzhľadom na mimoriadny charakter kasačného opravného prostriedku a na jednotlivé rozhodnutia o neprípustnosti, ktoré vydal prvý senát Tribunal Supremo (Najvyšší súd) v súvislosti s preskúmaním rozsudkov, ktoré sa týkajú určovania MOC a hodnoty, ktorú musia mať rozhodnutia vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže v španielskom právnom poriadku, vydaných v odvolacom konaní.